

1 Sak 7: Ny norsk energipolitikk

2 3 Innledning

4 Tapet av naturmangfoldet skjer i et farlig raskt tempo, samtidig truer klimaendringene med
5 en global økologisk katastrofe. Elsertifikatmarkedet har ført til det største presset på sårbar
6 norsk natur siden de store kraftutbyggingenes tid, og systemet for søknad og tildeling av
7 konsesjonstillatelser ivaretar ikke hensynet til naturmangfold, folkehelse og landskap.

8
9 Vi registrerer et kappløp om subsidiene til utbygging og godkjenning av naturinngrep over
10 hele landet, f.eks. vindkraftplaner med konsekvenser for naturverdier, friluftsliv og reindrift.
11 Naturvernforbundet kan ikke akseptere at virkemidlene i energipolitikken utformes på en
12 måte som ikke tar hensyn til nasjonale og internasjonale miljø- og klimamål.
13 Elsertifikatmarkedet gir nå lavere kraftpriser som gjør energisparing mindre attraktivt.

14
15 Energisparing prioriteres ikke, og det mangler tiltak for å fase ut den fossile energien. Norge
16 kan ikke fortsette å åpne nye sårbare områder for petroleumsindustrien når 4/5 av verdens
17 fossile ressurser må bli liggende av hensyn til klima.

18
19 Det er viktig å skape brei folkelig støtte for en ny energipolitikk som ivaretar natur- og
20 landskapsverdiene og fremmer klimamålene. Naturvernforbundet vil arbeide for et
21 naturvennlig lavenergisamfunn og kjempe mot naturødeleggende utbygginger av vindkraft
22 og vannkraft.

23
24 FNs klimapanelens anbefalte utslippskutt og målene i konvensjonen om biologisk mangfold
25 (CBD) må være førende for Norges energipolitikk. Norge må redusere energiforbruket og
26 klimagassutslippene, samtidig som målet om å stanse tapet av naturmangfold ivaretas.
27 Dagens energipolitikk gjør det motsatte. Utslippene øker, mens naturverdiene og
28 naturmangfoldet reduseres. Det trengs en ny norsk energipolitikk.

29 30 Naturvernforbundets hovedkrav til energipolitikken:

- 31 - Regjeringen må utarbeide en nasjonal energiplan for et nullutslippssamfunn med
32 grep som sikrer energieffektivisering, at den fornybare energien erstatter den fossile
33 og som tar hensyn til naturmangfold, folkehelse og landskap. En helhetlig
34 energipolitikk må forsvare den levende naturen og kan ikke baseres på mer utarming
35 av norsk natur.
 - 36 - Energieffektivisering må være øverste prioritet i energipolitikken. Den nye fornybare
37 energien som trengs må primært komme fra energi vi frigjør.
 - 38 - Utbygginger må ikke gå på bekostning av nasjonalparker og andre verneområder,
39 store sammenhengende naturområder med lite inngrep, prioriterte og utvalgte
40 naturtyper, prioriterte og rødlistede arter eller områder med store landskapsverdier.
 - 41 - Den fornybare energien må brukes i Norge slik at utslippene kuttes, og
42 overskuddskraft bør eksporteres gjennom kabler og indirekte gjennom
43 energiintensive varer og tjenester.
 - 44 - Fornybar energi må erstatte fossil energi i alle sektorer gjennom bl.a. høyere avgifter
45 på fossil energi.
 - 46 - Det må ikke åpnes nye områder for olje- og gassleting på norsk sokkel, og
47 kullutvinningen på Svalbard må avvikles.
- 48

49 **En kilowattime spart er bedre enn en kilowattime produsert**

50 Den mest miljøvennlige energien er den som ikke brukes. Konsekvensene for
51 naturmangfoldet er vesentlig mindre av energieffektivisering enn av ny produksjon, og
52 energien vi frigjør er det viktigste bidraget til utfasing av all fossil energi.

53

54 **Naturvernforbundet mener:**

- 55 • Utfasing av fossil energi må i hovedsak skje gjennom bruk av den utbygde fornybare
- 56 energien samt ved energisparing og -effektivisering.
- 57 • Det må gis langt mer støtte og hjelp til de som kan og vil spare energi, og det må bli
- 58 dyrere å bruke energi, bl.a. ved å øke avgiften på elektrisitet og CO₂.
- 59 • Hvite sertifikater eller tilsvarende ordning som fremmer effektiv energiutnyttelse, må
- 60 innføres.
- 61 • All samfunnsplanlegging må legge til rette for et lavere forbruk. En stadig bedre
- 62 energiutnyttelse vil medføre at det faktiske energiforbruket reduseres betydelig.
- 63 • Det må settes et ambisiøst og konkret mål for energisparing og -effektivisering.
- 64 Byggsektorens energiforbruk bør reduseres med 10 TWh i løpet av 10 år og halveres
- 65 innen 2040. Det vil kunne frigjøre ca. 40 TWh. Samtidig er det store muligheter for
- 66 besparelser innen industri, transport og energiproduksjon. Dette krever mer
- 67 målrettede tiltak enn dagens Enova-ordning.

68

69 **Fornybar energi**

70 Med elsertifikatordningen skal det innen 2020 bygges ut over 26 TWh med fornybar kraft i
71 Norge og Sverige til sammen. Det fører til et sterkt press på utbygging av små og store
72 vannkraftprosjekter, vindkraft og kraftlinjer. Alle prosjekter som nå har fått konsesjon gir
73 grunn til å være restriktive på naturens vegne i den videre behandlingen. Det er så mange
74 søknader til behandling at det går på bekostning av de frivillige organisasjonenes mulighet til
75 reell medvirkning. Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren har advart mot at de
76 tematiske konfliktvurderingene og nasjonale miljømålene overkjøres. Naturmangfoldloven
77 og vanddirektivet tillegges liten vekt, og vurderinger av samlet belastning er fraværende.

78

79 Reduksjon av klimagassutslipp kan ikke legitimere store ødeleggelser av natur. Risikoen med
80 klimaendringene må veies mot risikoen utbyggingen av fornybar energi medfører for
81 naturen.

82

83 **Naturvernforbundet mener:**

- 84 • Det trengs regionale vurderinger av den samlede belastningen ved alle forslag om
- 85 utbygging av fornybar energi. Dette er krav som naturmangfoldloven stiller.
- 86 • Utbygginger må ikke gå på bekostning av nasjonalparker og andre verneområder,
- 87 store sammenhengende naturområder med lite inngrep, prioriterte og utvalgte
- 88 naturtyper, prioriterte og rødlistede arter og områder med store landskapsverdier.
- 89 Utbygginger må ikke føre til at forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer
- 90 ikke kan bli nådd. Offentlig eide og kontrollerte selskaper må instrueres til å prioritere
- 91 disse hensynene som en overordnet målsetting.
- 92 • Det må igangsettes en nasjonal kartlegging av naturverdier og naturmangfoldet i
- 93 Norge, og det trengs mer forskning på konsekvensene ved energiutbygginger.
- 94 • Vi må ha en kunnskapsbasert forvaltning av naturmangfold og landskap. Dagens
- 95 system med begrensede konsekvensutredninger i regi av kraftutbygger, særlig i
- 96 småkraftsaker, fungerer dårlig og bidrar til marginalisering av viktige verdier.
- 97 • NVE må stille strengere krav i utredningsprogrammene for energiprojekter. Med

- 98 dagens manglende kunnskap om naturmangfoldet må det stilles krav om ny kunnskap
99 og bruk av biologer i fagutredningene, samt befaringer på minimum to ulike årstider.
- 100 • Miljødirektoratet må få et langt sterkere mandat i konsesjonsbehandlingen og må
101 være kontrollorgan for fagutredningene på naturmangfold, og kunne foreta
102 stikkprøver av disse. Fylkesmannen og andre faginstanser må tas hensyn til i større
103 grad.
 - 104 • All ny kartlegging og eksisterende kunnskap som er samlet eller blir samlet gjennom
105 fagutredninger for energiprosjekter må samles i naturbase.
 - 106 • Konsesjoner må ikke tildeles i områder hvor det er mangelfull kartlegging. Utbygger
107 må få beskjed tidlig i prosessen dersom det er store naturverdier i området, for at
108 utbyggingsplaner skal kunne skrinlegges før mye ressurser er brukt.
 - 109 • Lovverk og planprosesser må sikre de frivillige organisasjonene mulighet til reell
110 medvirkning.
 - 111 • Evalueringen av elsertifikatmarkedet i 2015 må innebære en grundig evaluering av
112 konsesjonssystemet og gjennomgang av konsekvensene for naturmangfoldet.

113

114 Redaksjonskomiteens flertall:

- 115 • Dagens elsertifikatmarked må ikke videreføres etter 2020. Sertifikatordningen må
116 erstattes av tiltak som fremmer energisparing, energieffektivisering og raskere
117 utfasing av fossil energi.

118

119 Redaksjonskomiteens mindretall:

- 120 • Dagens elsertifikatmarked må snarest mulig erstattes av tiltak som fremmer
121 energisparing, energieffektivisering og raskere utfasing av fossil energi.
- 122 • Umodne energiteknologier må forskes på og utvikles videre. Forskningen skal også
123 undersøke eventuelle negative konsekvenser for økosystem.
- 124 • Det trengs et nasjonalt program for solenergi på offentlige bygg og tak, og andre tiltak
125 for nullenergi- og plussus.

126

127 **Kraftlinjer og kraftutveksling**

128 Norges energipolitikk må være basert på en helhetlig tilnærming som ivaretar
129 naturmangfoldet og sørger for utslippskutt nasjonalt og internasjonalt. Målet er en
130 innstramning av kvotemarkedet i EU og en høyere pris på utlipp av klimagasser, som vil
131 medføre en overgang fra fossil til fornybar energi.

132

133 Norges krafteksport er begrenset og hvert land må sørge for en overgang til fornybar energi.
134 Kraftutveksling mellom Norge og naboland kan være positivt på andre måter enn bare
135 eksport av fornybar energi, som kan gi utslippsreduksjoner. Regulerbar vannkraft kan brukes
136 til å utjevne avvik mellom kraftproduksjon og kraftforbruk. De regulerbare
137 vannkraftressursene kan via kabler forsyne naboland med strøm f.eks. når det blåser lite eller
138 sola ikke skinner. I perioder med mye vindkraftproduksjon vil kablene forsyne Norge med
139 kraft. Men effektkjøring av vannkraftverk fører gjerne til landskapsødeleggelser, raskere
140 svingninger i vanninntak og vannutslipp og forringer vannkvaliteten og naturmangfoldet.

141

142 **Naturvernforbundet mener:**

- 143 • Den fornybare energien må brukes i Norge slik at utslippene kuttes, og
144 overskuddskraft bør eksporteres gjennom kabler og indirekte gjennom
145 energiintensive varer og tjenester.
- 146 • Effektkjøring av vannkraftverk må ta hensyn til vannkvaliteten, naturmangfold og

147 landskap. Gitte kraftutbyggingskonsesjoner må revideres for å sikre minstevannføring
148 og/eller andre tiltak som kan sikre godt økologisk potensial.

- 149 • For å redusere behovet for nye kraftlinjer i Norge uten at dette går på bekostning av
150 mulighetene for utslippskutt, trengs det virkemidler som gjør at aktørene tar hensyn
151 til samfunnskostnadene ved nettutbygging, inkludert konsekvensene for
152 naturmangfoldet. Både kraftprisen og nettariffen bør brukes som
153 lokaliseringvirkemiddel, og da må prisområdene opprettholdes og nettariffen
154 fortsatt være differensiert.
- 155 • Kraftlinjer og kabler kan ikke, under noen omstendighet, bli planlagt, omsøkt eller
156 bygd gjennom vernede naturområder.
- 157 • Det må satses på smarte nett og strømmålere som kan gi et mer fleksibelt forbruk
158 som kan bli skrudd av og på etter behov, og alternative løsninger for energilagring og
159 kraftutjevning.

160

161 **Utfasing av fossil energi**

162 Norge bruker ca. 150 TWh fossil energi i året. Det utgjør over halvparten av det norske
163 energiforbruket. I dag er det ikke mangel på energi som er årsaken til at utfasingen av fossil
164 energi går sakte, men mangel på tiltak og virkemidler. Fornybar energi kan erstatte fossil
165 energi i transport-, industri-, energi- og byggsektoren.

166

167 I tillegg til fornybar elkraft foreligger det et betydelig potensial for å utnytte bioenergi fra
168 avfalls- og restprodukter i landbruket, industrien og husholdningene. Slik energi må i større
169 grad tas i bruk som erstatning for fossil energibruk i sektorer der det er vanskelig å bruke
170 elektrisitet på en effektiv måte.

171

172 **Naturvernforbundet mener:**

- 173 • Vi må få på plass virkemidler som fremmer utfasing av fossil energi i alle sektorer.
174 Hovedgrepet bør være å gjøre det dyrere å forurense ved å øke prisen på utslipp av
175 klimagasser og støtte omstilling til fornybar energi.
- 176 • I transport-, industri-, energi- og byggsektoren må det legges til rette for bruk av
177 fornybar energi.
- 178 • Norge må kutte all subsidiering av fossil energibruk og produksjon.

179

180 **Nedtrapping av petroleumssektoren og kraft fra land til offshore installasjoner**

181 En grunnleggende mangel ved dagens energi- og klimapolitikk er tiltak overfor Norges største
182 forurenser, olje- og gassindustrien. For at verden skal nå 2-gradersmålet må over 4/5 av de
183 kjente fossile energikildene bli liggende. De massive oljeinvesteringene vi gjør i dag er i ferd
184 med å fortrenge andre næringer.

185

186 Utfasing av petroleumssektoren i Norge vil ha store konsekvenser. Naturvernforbundet
187 etterlyser en nasjonal omstillingsplan. Arbeidet med denne må starte umiddelbart. Norge
188 har et internasjonalt ansvar for å velge de løsningene vi kan leve av i fremtiden og vise veien
189 fra fossilalderen til fornybaralderen.

190

191 Den klart største andelen av utslipp relatert til Norges petroleumssektor kommer fra bruken
192 av fossil energi som utvinnes, men utslippene ved utvinning må også kuttes. Utslippene fra
193 olje- og gassindustrien i Norge utgjør over 1/4 av de totale norske utslippene. Utslippene kan
194 reduseres ved å stramme inn konsesjonssystemet og ikke tildele nye områder og felt for
195 leting og utvinning av olje og gass. Utslipp fra driften av plattformene kan reduseres med

196 direkte pålegg om reduksjon i produksjonstakten.

197

198 Størstedelen av de nasjonale CO₂-utslippene fra petroleumsindustrien er knyttet til
199 energiproduksjon på plattformene i form av gassturbiner som brukes til produksjon av
200 elektrisitet og drift av kompressorer. Gassturbinene utnytter i snitt 1/3 av energien i gassen til
201 kraftproduksjon, mens et gasskraftverk på land har nesten dobbelt så høy virkningsgrad.
202 Beste tilgjengelige teknologi må derfor benyttes.

203

204 Det er vanskelig å anslå om og hvor mye utslippene kan kuttes, nasjonalt og globalt, ved å
205 forsyne plattformer med kraft fra land, i og med at det bl.a. avhenger av den totale
206 petroleumsaktiviteten og gjenværende levetid på eksisterende installasjoner. Bruk av den
207 fornybare el-krafta direkte til utfasing av fossilt brensel i industrien i Norge og Europa kan gi
208 større global klimaeffekt.

209

210 Kraft fra land til offshore plattformene har allerede medført utbygging av kraftlinjer og flere
211 planer foreligger. Behovet for ny linjekapasitet vil variere fra område til område, og
212 begrunnelsene er ofte dårlige.

213

214 **Naturvernforbundet mener:**

- 215 • Det må ikke åpnes nye områder, eller legges til nye blokker, for olje- og gassleting på
216 norsk sokkel. Kullutvinningen på Svalbard må avvikles.
- 217 • Det må lages en plan for avvikling av norsk petroleumssektor. Sårbare og verdifulle
218 havområder må vernes mot olje- og gassvirksomhet. Samtidig er det nødvendig å se
219 på løsninger for å redusere utslippene fra dagens virksomhet.
- 220 • CO₂-avgiften for olje- og gassindustrien må økes betraktelig.
- 221 • Det må gjennomføres effektiviseringstiltak på alle plattformer, og beste tilgjengelige
222 teknologi må benyttes.
- 223 • Økt oljeaktivitet og åpning av nye områder kan ikke være et argument for utbygging
224 av kraftlinjer.

225

226 Delt innstilling fra redaksjonskomiteen

227

228 Alternativ 1:

- 229 • I områder hvor det er tilgang på kraft og linjenett og levetiden til plattformene tilsier
230 det, bør forurensende gassturbiner erstattes med fornybar kraft fra land eller
231 kraftanlegg til havs. Konsekvensene for kraftforsyningen, naturverdier og
232 naturmangfold må utredes grundig ved alle utbygginger. Tiltakene må ikke legitimere
233 forlenget drift av norsk olje- og gassvirksomhet.

234

235

236 Alternativ 2:

- 237 • Naturvernforbundet er mot å drive plattformer på sokkelen med elkraft fra land.
238 Elektrifisering av offshoreinstallasjoner i Nordsjøen har allerede medført utbygging av
239 naturødeleggende kraftlinjer. Flere planer foreligger til tross for at det på ingen måte
240 er entydig dokumentert at det er et effektivt globalt klimatiltak. Føre var-prinsippet
241 bør derfor legges til grunn, og den fornybare el-krafta bør prioriteres brukt til utfasing
242 av fossil energi i industrien.

243